BOFIT-blogi

Venäjän talous kärsii koronasta ja öljyn hinnan romahduksesta

Venäjän talous | 08.04.2020 | Heli Simola

KIRJOITTAJA

Heli Simola
Neuvonantaja

Venäjän talouteen kohdistuu parhaillaan kaksi toisiinsa liittyvää, mutta osin erillistä shokkia: koronapandemia ja öljyn hinnan romahdus.

Venäjän rahoitusmarkkinat ovat viime viikkoina olleet voimakkaassa myllerryksessä, kuten lähes kaikissa muissakin maissa. Rupla on heikentynyt voimakkaasti ja pörssikurssit ovat pudonneet rajusti (kuvio 1). Venäjän talouteen kohdistuu parhaillaan kaksi toisiinsa liittyvää, mutta osin erillistä shokkia: koronapandemia ja öljyn hinnan romahdus. Koronaviruksen leviämisen estämiseksi asetetut rajoittavat toimet supistavat kotimaista kysyntää ja tuotantoa. Ulkomailla tehdyt vastaavat toimet vähentävät myös Venäjän vientikysyntää. Lisäksi öljyn hinnan romahdus pienentää Venäjän vienti- ja budjettituloja merkittävästi. Shokkien vaikutuksia Venäjän talouteen on erittäin vaikea arvioida, koska koko maailmantalouden kehitykseen liittyy edelleen valtavasti epävarmuutta. Tarkastelemalla erilaisia vaikutuskanavia voidaan talousvaikutuksia kuitenkin arvioida.

Kuvio 1.

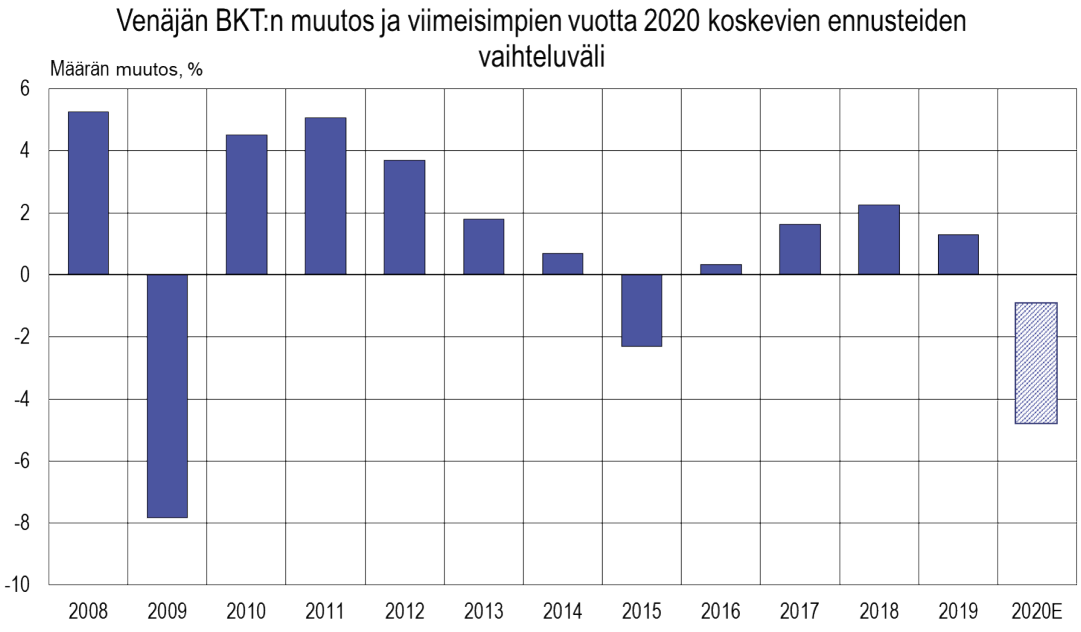

Lähde: Macrobond, eri ennusteet.
8.4.2020
eurojatalous.fi

Koronavirus näyttää edenneen Venäjällä toistaiseksi hitaammin kuin useimmissa Euroopan maissa, mutta vauhti on kiihtynyt viime päivinä. Venäjällä oli 6.4. raportoitu yli 6 000 tartunnan saanutta ja koronaan oli menehtynyt lähes 50 henkilöä. Vielä maaliskuussa viruksen leviämisen estämiseksi asetetut rajoitteet olivat melko maltillisia, mutta mm. rajat ylittävää liikennettä rajoitettiin ja joukkotapahtumat kiellettiin suurimmissa kaupungeissa. Nyt linja on kuitenkin tiukentunut huomattavasti. Presidentti Putin määräsi huhtikuun Venäjällä yleiseksi palkalliseksi vapaakuukaudeksi. Toiminnan rajoitukset vaihtelevat alueittain epidemian levinneisyyden mukaan, mutta joka tapauksessa suuri osa Venäjän taloudellisesta toiminnasta tyssää tyystin rajoitusten myötä.

Tuoreen BOFIT Policy Briefin[1] sekä useiden muiden arvioiden[2] mukaan nykyisten kuukauden voimassa olevien rajoittavien toimien on arvioitu voivan leikata 1–3 % Venäjän tämän vuoden bruttokansantuotteesta. Jos rajoituksia pidennettäisiin koko toisen vuosineljänneksen ajaksi, tämän vuoden BKT voisi olla jopa 4–6 % pienempi kuin ilman rajoituksia. Rajoitukset iskevät erityisesti palvelualoille ja pk-yrityksiin. Suurin negatiivinen vaikutus tulisi kaupasta ja liike-elämän palveluista, jotka muodostavat merkittävän osuuden Venäjän BKT:stä.

Vastaavia rajoitustoimia on asetettu myös muissa maissa kuin Venäjällä, ja ne vähentävät Venäjän vientikysyntää. Kaikissa maissa rajoitustoimet kohdistuvat erityisesti palvelutoimialoille, joilla tuonnin osuus on tyypillisesti selvästi pienempi kuin esim. teollisuudessa. Se voi pienentää

vientikysyntään kohdistuvia heijastusvaikutuksia. Silti rajoitustoimista johtuvan vientikysynnän vähentymisen on arvioitu voivan johtaa 0,3–0,5 prosentin lisäpudotukseen Venäjän tämän vuoden BKT:ssä. Negatiivinen vaikutus voi olla huomattavasti suurempikin, jos rajoittavia toimia joudutaan laajentamaan ja pitkittämään.

Koronaviruspandemia vaikuttaa Venäjän talouteen myös öljymarkkinoiden kautta. Öljyn kysyntä on vähentynyt globaalisti, mikä on johtanut hintojen voimakkaaseen laskuun. Urals-öljyn hinta on ollut huhtikuun alussa keskimäärin vain noin 26 dollaria tynnyriltä eli 60 % matalampi kuin vuoden alussa. Koronan aiheuttaman kysynnän vähentymisen lisäksi öljyn hintaa ovat samanaikaisesti painaneet odotukset öljyn tarjonnan kasvamisesta. OPEC+-maiden välinen sopimus öljyntuotannon rajoittamisesta päättyi maaliskuun lopussa ja öljyntuottajamaat eivät ole ainakaan toistaiseksi päässeet sopuun uusista rajoitustoimista.

Öljyn hinta on edelleen keskeinen tekijä Venäjän talouskehityksessä. Raakaöljyn, öljytuotteiden ja maakaasun osuus Venäjän tavara- ja palveluviennistä oli viime vuonna noin puolet. Lisäksi öljy- ja kaasutulot muodostavat runsaan viidenneksen Venäjän koko julkisen talouden tuloista. Öljyn hinnan 50 prosentin lasku voi eri arvioiden mukaan leikata Venäjän BKT:stä lyhyellä aikavälillä 1–2 %[3].

Kaiken kaikkiaan nykyiset shokit voisivat siis johtaa Venäjän BKT:n supistumiseen tänä vuonna 2–6 %, jos koronaviruksen leviämiseksi asetetut rajoittavat toimet jäävät lyhytaikaisiksi. Pudotus voisi olla jopa huomattavasti suurempi ja kriisin kesto paljon pidempi, jos rajoituksia joudutaan pitkittämään tai öljyn hinta laskee entisestään. Venäjän hallinto voi kuitenkin pehmentää kriisin vaikutuksia omilla tukitoimillaan, jolloin BKT supistuu vähemmän. Tuoreimmissa ennusteissa Venäjän BKT:n odotetaan supistuvan tänä vuonna 1–4 % (kuvio 2).

Kuvio 2.

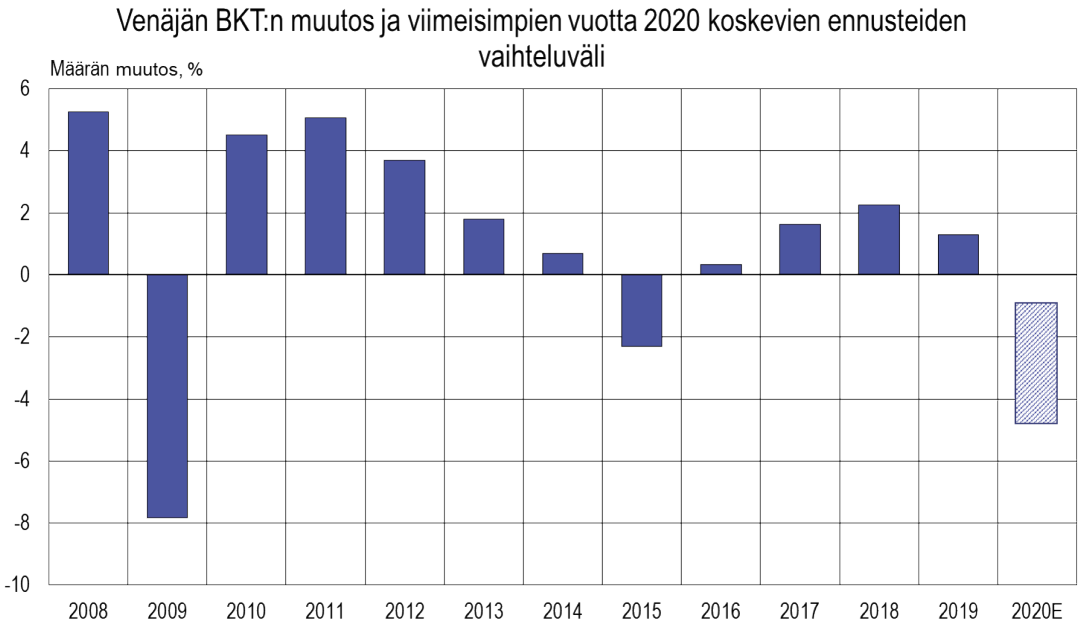

Lähde: Macrobond, eri ennusteet.
8.4.2020
eurojatalous.fi

Venäjän nykyisen, vuodet 2020–2022 kattavan budjettikehyksen mukaan julkisia menoja lisätään 6–7 % vuodessa. Hallinto on ilmoittanut, että suunnitelluista budjettimenoista ei aiota tinkiä, vaikka tulot supistuvatkin öljyn hinnan laskun ja talouden odotettua heikomman kehityksen seurauksena. Budjettimenoja aiotaan suunnata osin uudelleen koronan aiheuttamien ongelmien lievittämiseen, mutta ainakaan toistaiseksi merkittävistä lisämenoista tukitoimiin ei ole ilmoitettu. Nykyiset tukitoimet keskittyvät lähinnä veromaksujen lykkäyksiin, lainojen lyhennysvapaisiin ja luottojen saatavuuden tukemiseen.

Venäjällä on varaa halutessaan lisätä tukitoimia. Viime vuosien öljy- ja kaasutuloja on säästetty rahastoon, jossa oli maaliskuun lopussa 143 mrd. dollarin arvosta likvidejä varoja (10 % BKT:stä). Niillä voidaan rahoittaa julkisen sektorin menoja heikossa suhdannetilanteessa. Varojen käyttöä rajoittaa budjettisääntö ja niiden kuluttamista täytyy muutoinkin harkita tarkasti siltä varalta, että öljyn hinta jäisi pidemmäksi aikaa matalalle tasolle. Venäjän finanssiministeriö arvioi budjetin öljy- ja kaasutulojen supistuvan yhteensä 5 % BKT:stä vastaavalla summalla, jos öljyn hinta pysyisi 30 dollarissa tynnyriltä kolmen vuoden ajan. Venäjän valtiolla on vain vähän velkaa, mutta ulkomaista lainanottoa rajoittavat Yhdysvaltain pakotteet ja Venäjän pyrkimys riippumattomuuteen muista maista.

Tilannetta hankaloittaa se, että venäläiset kotitaloudet ovat hädin tuskin toipuneet edellisestä, vuosien 2014–15 talouskriisistä. Silloin kotitalouksien ostovoima heikkeni huomattavasti, eikä se

ole vielä elpynyt lähellekään kriisiä edeltävää tasoa. Tänä vuonna sosiaalisten kysymysten on ollut määrä saada enemmän huomiota budjettipolitiikassa aiempien vuosien vyönkiristyksen jälkeen, kuten presidentti Putinin tammikuun linjapuheessa määrättiin. Uuden talouskriisin myötä kotitalouksien tulojen odotetaan kuitenkin jälleen kääntyvän laskuun vieläpä juuri uudesta – presidentin jatkokauden mahdollistavasta – perustuslaista järjestettävän kansanäänestyksen alla.

Katso tutkimuspäällkkö Iikka Korhosen napakka videokatsaus koronapandemian vaikutuksista Venäjän talouteen:

Asiasanat

BOFIT, Covid-19, korona, koronavirus, talous, Venäjä